

บทนำ

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ขยายขอบเขตไปกว้างขวางมาก มีการสำรวจและค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ที่ช่วยเอื้ออำนวยให้สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์มีความหมายยิ่งขึ้น วิทยาศาสตร์นับว่าเป็นวิชาที่น่าสนใจมาก เพราะเมื่อศึกษาเล่าเรียนแล้วจะช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่ปรากฏอยู่บนพื้นโลกในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างไร รวมทั้งการปรับตัวของมนุษย์ให้เข้ากับสภาพธรรมชาติ การศึกษาวิชานี้ต้องศึกษาอย่างมีเหตุผล ไม่ควรใช้วิธีอ่านหรือท่องจำอย่างเดียว การกระทำตนเองเป็นนักภูมิศาสตร์จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด เพราะวิธีการดังกล่าวช่วยให้เป็นผู้รู้จักค้นหาสาเหตุและเหตุผลมาประกอบการพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น และเมื่อเป็นอย่างนั้นแล้วจะมีผลต่อเศรษฐกิจอย่างไร มีกลวิธีในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร แต่การที่จะเริ่มศึกษาเล่าเรียนอย่างนักภูมิศาสตร์นั้น ควรจะต้องมีคุณสมบัติบางประการประกอบบ้าง โดยเฉพาะหลักการทางภูมิศาสตร์ ความรู้พื้นฐานมโนคติเกี่ยวกับภูมิศาสตร์สาขาต่าง ๆ ความเข้าใจแผนภาพประกอบการพิจารณาเหตุผล นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชานี้ และสนใจศึกษาค้นคว้าจากหนังสือภูมิศาสตร์ทั่วไป หนังสือสารคดี วารสาร และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอจึงจะทันสมัยต่อวิชาภูมิศาสตร์และใหม่ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน

ลักษณะทางธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่สำคัญได้แก่ โลก ส่วนประกอบของเปลือกโลก การผันแปรเปลี่ยนแปลงด้วยตัวการต่าง ๆ ลักษณะโครงสร้างและลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ พืชพรรณธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติ ล้วนแต่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น ถ้ามนุษย์รู้จักใช้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติด้วยความเฉลียวฉลาดแล้ว จะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว แต่ถ้ามนุษย์ใช้สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติด้วยความประมาทหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ผลที่เกิดขึ้นก็จะตกอยู่กับมวลมนุษย์ด้วยกันเอง ดังนั้นมนุษย์ทุกคนควรรู้จักใช้วิธีการปรับสภาพแวดล้อมให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติ โดยไม่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจนเกินขอบเขตและความจำเป็น ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดอุปสรรคระหว่างความสัมพันธ์ของลักษณะภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติกับมนุษย์

เช่น ก่อให้เกิดมลภาวะ หรือสิ่งแวดล้อมเป็นพิษขึ้น จากผลที่เกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อการตั้งถิ่นฐาน และการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของมนุษย์ตามธรรมชาติในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก

การเรียนการศึกษาเกี่ยวกับหลักพื้นฐานของวิชาภูมิศาสตร์จึงมีคุณค่าอย่างยิ่ง นอกจากนี้ จะเข้าใจถึงลักษณะภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติ ขอบเขต วิวัฒนาการ และมโนคติของวิชาภูมิศาสตร์ ที่ถูกต้องแล้ว ยังนำไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติแวดล้อมให้เกิดคุณประโยชน์คั่งค่า มากที่สุด โดยเฉพาะลักษณะธรรมชาติทั่วไปของราชอาณาจักรไทยมีโครงสร้างลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะภูมิอากาศแตกต่างกัน ซึ่งมีผลต่อลักษณะของพืชพรรณด้วย เช่น ในภาคเหนือ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเทือกเขา ที่สูง เนินเขา และที่ราบระหว่างภูเขา คุณภาพ ของดินและอุณหภูมิปานกลาง เหมาะแก่การทำป่าไม้ ปลูกพืชไร่ ข้าว ผัก และผลไม้เมืองหนาว ในภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ดินเหนียว ตะกอนอุดม อุณหภูมิสูง ปริมาณน้ำฝนมากพอ จึงเหมาะแก่การปลูกข้าวเจ้า ประชากรส่วนใหญ่จึงมีอาชีพในการทำนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโครงสร้างดินเป็นหินทรายรองรับ ชั้นล่างไม่อุ้มน้ำ คุณภาพของดินไม่ดี อากาศค่อนข้าง แห้งแล้ง เหมาะแก่การเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชไร่ แม้จะมีเนื้อที่ในการทำนามากแต่ผลผลิตต่ำกว่า ภาคอื่น ๆ ส่วนภาคใต้และภาคตะวันออกเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลและมีแนวเทือกเขาสลับ อุณหภูมิ และความชื้นสูง เหมาะแก่การทำสวนยางพารา มะพร้าว และทำสวนผลไม้ เป็นต้น

ดังนั้นการเรียนการศึกษาถึงหลักวิชาภูมิศาสตร์และลักษณะภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติ อันมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ พืช และสัตว์จำเป็นต้องมีมโนคติที่ถูกต้อง เพราะวิชาภูมิศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์อย่างใกล้ชิด การศึกษาต้องใช้วิธีการทาง วิทยาศาสตร์เข้าช่วย มีการสังเกต พิจารณาอย่างมีเหตุผล รู้จักจดจำสถานที่สำคัญ ๆ ใช้วิจารณ์ข้อมูล ในการสร้างภาพพจน์ และจินตนาการถึงประสบการณ์ให้สัมพันธ์กับเรื่องที่เรียน หรือสอดคล้อง กับปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เป็นจริง โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบว่าเหตุใด ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น มีผลตามมาอย่างไร และมีวิธีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมอย่างไร เมื่อใช้หลักและวิธีการ ดังกล่าวช่วยก่อให้เกิดผลคั่งค่า และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่คาดหวังไว้